



TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
ÖMER SABANCI'NIN
“TÜRKİYE’DE SERMAYE BİRİKİMİ, VERİMLİLİK VE
BÜYÜME: ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMA VE AB’YE
YAKINSAMA SÜRECİ” SEMİNERİ
AÇILIŞ KONUŞMASI

15 Aralık 2005
Ankara

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Bakanım, Değerli Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. “Türkiye’de Sermaye Birikimi, Verimlilik ve Büyüme: Uluslararası Karşılaştırma ve Avrupa Birliği’ne Yakınsama Süreci” isimli seminerimize hoş geldiniz.

Hepinizin bildiği üzere, TÜSİAD olarak 2004 yılı Haziran ayında başlatmış olduğumuz “Türkiye Ekonomisi için Sürdürülebilir Büyüme Stratejileri” projemizin ilk ürünlerini geçtiğimiz Haziran ayında uluslararası katılımlı bir konferans ve ardından da Eylül ve Kasım aylarında düzenlediğimiz seminerler ile kamuoyuna duyurmuştuk.

Yine bu proje kapsamında, son olarak, Devlet Planlama Teşkilatı ile ortaklaşa yürüttüğümüz, bir çalışmayı daha tamamladık. Bugün bir seminer ile sizlere tanıtacağımız, “Türkiye Ekonomisinde, Sermaye Birikimi, Verimlilik ve Büyüme (1972-2003): Uluslararası Karşılaştırma ve Avrupa Birliği’ne Yakınsama Süreci (2014)” başlıklı rapor, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Araştırma Dairesi’nden Başuzman Sayın Şeref Saygılı ve Devlet Planlama Teşkilatı Ekonomik Modeller Dairesi’nden Daire Başkanı Sayın Hasan Yurtoğlu ile Uzman Cengiz Cihan tarafından hazırlanmıştır. Kendilerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Türkiye ekonomisi için hayati önem taşıyan çeşitli konuların derinlemesine incelendiği bu çalışmalardan elde edilen bulgular, Türkiye ekonomisindeki büyüme sürecini doğru tahlil etmek için önemli ipuçları veriyor.

Çalışmamızın “Türkiye’de Büyüme Perspektifleri: Makroekonomik Çerçeve, Dinamikler/Strateji” başlıklı ilk raporunda, sürdürülebilir büyüme sürecinin teorik ve pratik çerçevesi, büyüme dinamikleri ve bu dinamikleri etkileyen faktörler ile makroekonomik politikalar üzerinde durulmuş, Türkiye ekonomisinin 2015 yılına kadar olan dönemde izleyebileceği büyüme patikaları temel sektörler itibarıyla alternatif senaryolar altında incelenmişti. Bu çalışma bize, gelecek 10 yıla bakarak, istihdam ve verimlilik artışları üzerine inşa edilen yüksek ve istikrarlı bir büyüme hızı sağlanmasının başta makroekonomik istikrar olmak üzere koşullarını belirlemiş; izlenmesi gereken politikaları ve kurumsal çerçeveyi çizmişti. Büyümenin kaynaklarını, makro, sektörel ve firma düzeyinde ayrıntılı biçimde inceleyen OECD’nin “Understanding Economic Growth” isimli çalışması da TÜSİAD tarafından yine “Sürdürülebilir Büyüme Stratejileri” projesi çerçevesinde türkçeleştirilerek “Ekonomik Büyüme Anlamak” adı altında yayımlanmıştı.

Yine Devlet Planlama Teşkilatı ile beraber çalıştığımız “Türkiye’de Bölgesel Gelişme Politikaları: Sektör-Bölge Yığılılaşmaları” başlıklı çalışmamızda ise, bölgesel ve sektörel yapı ortaya konularak, bölge-sektör bağlamında avantajlarımız ve potansiyellerimiz belirlenmeye çalışılmış ve büyüme sürecinde sektörel yapının Türkiye sathında çeşitlendirilmesi ihtiyacı ortaya konmuştu.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile ortaklaşa yürüttüğümüz “Türkiye’de Mali Gelişmişliğin ve Firma Yapısının Ekonomik Büyümedeki Rolü” adlı çalışmamızda, hem büyümenin finansmanı için gerekli kaynak ihtiyacını sağlamak hem de finansman yöntemlerini çeşitlendirebilmek için, sermaye piyasalarının gelişimini sağlayacak bir dizi önlem alınması gerektiğinin altını çizmiştik.

Bugün tartışacağımız raporda ise, sermaye birikiminin, ekonomik büyüme ve sosyal gelişme süreçlerindeki kritik rolüne dikkat çekilmekte, teknolojik ilerlemeler ve verimlilik gelişmeleriyle bağlantısı teorik ve pratik düzeyde irdelenmektedir. Türkiye’de sermaye birikimi ve verimlilikteki gelişmelerin tarihsel bir perspektifte ortaya konduğu çalışmada, bazı OECD ülkeleriyle karşılaştırmalı bir analiz de yapılmaktadır. Raporda son olarak, 2014 yılı sonuna kadar devam edeceği tahmin edilen müzakere sürecinde, sermaye stoku, istihdam ve toplam faktör verimliliği artışlarının Türkiye ekonomisindeki büyümeye katkıları, alternatif senaryolar altında ortaya konulmuştur.

Bu raporda da vurgulandığı gibi, sermaye birikimi, hem teknolojik gelişmeyi içermesi hem de istihdam artışının en önemli belirleyicilerinden biri olması dolayısıyla gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyümenin temel unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır.

Değerli konuklar,

Yukarıda değindiğim çalışmalarımızın ortaya koyduğu, ekonomik temellerdeki güçlenme ile büyüme arasındaki ilişki, kriz ertesinde uygulanan ekonomi politikaları ile rakamlara da yansımıştır.

Türkiye ekonomisinin 2001 yılında yaşadığı krizden sonra güçlü bir büyüme performansı sergileyebilmesinde ve potansiyel büyüme hızını artırabilmesinde, sermaye birikimine dayalı verimlilik artışının payı büyüktür. Son yıllarda ülkemizde makine-teçhizat yatırımları hızlı bir şekilde artmıştır. Sermaye stokuna yapılan bu ilaveler ve bunun doğal bir sonucu olarak verimlilikte elde edilen kazanımlar, ekonomimizin uzun dönemli büyüme seviyesine ulaşmasında önemli katkılar sağlamaktadır.

Son açıklanan büyüme ve enflasyon rakamları, ekonomimizin içinde bulunduğu yüksek büyüme ve düşük enflasyon sürecinin devam ettiğini göstermektedir. Ancak, birçok temel makroekonomik göstergedeki gözle görülür iyileşmeye rağmen, cari işlemler açığında bozulma görülmektedir.

Sürdürülebilir büyüme stratejileri projemiz çerçevesinde yayımladığımız “Türkiye’de Üretim Yapısı” başlıklı raporumuzda da ortaya koyduğumuz üzere, ülkemizdeki üretim yapısı yüksek oranda ara malına gereksinim duymaktadır. Bu durum, ekonomik temellerdeki güçlenmeye paralel olarak ulusal paramızın değer kazanması gibi nedenlerle birlikte, içinde bulunduğumuz dönemde cari açığın, gerek mutlak değer olarak gerekse milli gelire oran olarak yükselmesine neden olmaktadır. Ancak, cari açığın finansmanı, geçmişe oranla çok daha sağlıklıdır. Eskiden, ağırlıklı olarak kısa vadeli ve borçlanmaya dayalı olan finansman yapısının yerine daha uzun vadeli ve borç yaratmayan finansman yollarına doğru bir yönelim vardır. Geçmişe göre en belirgin fark ise, özel sektör tarafından sağlanan finansmanın artışıdır.

Diğer yandan, yapısal dönüşümün sürekliliğinin sağlanması ve verimlilik artışlarının devam ettirilmesi, önümüzdeki yıllarda üretim ve ihracat yapımızın değişerek, ekonomimizin daha az dış açık vermesine imkan sağlayacaktır.

Bu raporda da vurguladığımız gibi, Avrupa Birliği yolunda ilerleyen ülkemizin üyelik müzakerelerini kapsayacağı tahmin edilen 2006-2014 döneminde yıllık ortalamada yaklaşık %6 civarında büyüyeceği tahmin edilmektedir. Söz konusu büyümenin gerektirdiği sabit sermaye yatırımı ilavesinin ise gelecekte daha da artması beklenen doğrudan yabancı sermaye

girişleri ile destekleneceği öngörülmektedir. Ancak yine de, raporumuzda da bulgulandığı üzere, Türkiye’de kişi başına gelir, iyimser senaryo altında bile Avrupa Birliği-25 ortalamasının yalnızca %30’una ulaşabilmektedir. Dolayısıyla, temel üretim faktörlerinin nicelik ve nitelik olarak artırılmasının gerekli ancak yeterli olmadığı görülmektedir. Bunların yanı sıra, toplam faktör verimliliğinde de ciddi artışlar sağlanması gerektiği açıktır.

Türkiye ekonomisinin sürdürülebilir bir büyüme patikasına kavuşmasıyla birlikte, ekonomik açıdan gelişmiş ülkeleri yakalama performansının artırılabilmesi için potansiyel büyüme seviyesinin yükseltilmesi bir önkoşuldur. Nitekim, Türkiye ekonomisinde tarihi olarak %4 civarında kabul edilen potansiyel büyüme oranı, bugün itibarıyla %6 civarına yükselmiş bulunmaktadır.

Bundan sonraki aşama ise, hiç kuşkusuz, hâlihazırda sağlanan bu başarının sürdürülebilir kılınması olacaktır. Bu çerçevede, içinde bulunduğumuz büyüme sürecinin sermaye birikimindeki hızlanmayla desteklenmeye devam edilmesine ek olarak, söz konusu süreç açısından önem taşıyan ekonomik, sosyal ve kurumsal unsurların da bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Ancak bu sayede, tüm sektörlerde dinamik bir büyüme ortamının yaratılması mümkün olabilecektir.

Tüm bu çalışmaların ortaya koyduğu bulgulara ve bu bulgulara paralel gelişen göstergelere rağmen, uzun dönemli eğilimleri göz ardı ederek yapılan değerlendirmelerin yanlış ekonomi politikası seçenekleri üretmesi kaçınılmazdır. Son dönemde, kamuoyu gündemini işgal etmiş olan cari işlemler açığı ve büyüme tartışmalarında tanık olduğumuz gibi, büyüme sürecinin karmaşık ve birbiriyle yoğun etkileşim içindeki bileşenlerini doğru tahlil edememek, ekonominin kazanmış olduğu gücün azımsanmasına yol açmaktadır. İşte bu noktada gündeme getirilen önlemler ise, projemiz kapsamında birçok kez değindiğimiz ve bugün ele aldığımız raporumuzda da gösterdiğimiz gibi, büyüme sürecimizin en temel belirleyicilerinden olan toplam faktör verimliliğinin, kayıp yıllar olarak tanımlayabileceğimiz 1990’lı yıllardakine benzer bir yapı gösterme riskini barındırmaktadır. Bir başka deyişle, Türkiye, yüksek büyüme sürecini devam ettirmek, bunun için de yapısal reformları hız kaybetmeden uygulamak, böylece verimlilik artışlarını sürekli kılmak durumundadır.

Sürdürülebilir büyüme projemiz çerçevesinde, Türkiye ekonomisinin Avrupa Birliği’ne yakınsama sürecindeki konuların bizce önemli ve öncelikli olanlarını ele almaya çalıştık. Ekonomik büyüme teorisindeki yeni gelişmelerden Türkiye ekonomisi için büyüme perspektiflerine, bölgesel kalkınma sorunlarından firmaların mali yapısına kadar bahsi geçen tüm bu konuların ekonomi gündeminin üst sıralarına taşınmasını ve ayrıntılı biçimde tartışılmasını arzu ediyor, bugüne kadar hazırlamış olduğumuz raporların da bu konulara ışık tutarak gerek duyulan hususlarda politika önerileri geliştirilmesine uygun bir zemin oluşturmasını temenni ediyorum.

Sözlerimi tamamlarken, Türkiye ekonomisinde sermaye birikiminin gelişimi üzerine yapılmış sınırlı sayıdaki çalışmalardan biri olan bu raporun sunuşuna geçmeden önce, konuşmasını yapmak üzere Sayın Bakanımızı kürsüye davet ediyorum.